

Oponentský posudek na magisterskou práci

Trnková, Ilona, *Projevy a percepce gest a mimiky u dětí ve věku šesti let*. Magisterská práce, UK HTF, Praha 2009, 85 s.

1. Téma, zaměření a metody práce

Autorka se vyrovnává s neverbální komunikací u předškolních dětí, shrnuje jejich projevy i percepce gest a mimiky. Volba tématu byla ovlivněna její osobní zkušeností s předškolními dětmi při cvičení v rámci spolku Sokol.

Nejdříve autorka postupuje tématicky, přičemž zohledňuje teoretickou problematiku řeči těla, specifika zkoumaných dětí i jejich komunikační dovednosti, včetně gest, výrazů tváře i pohledů očí. Pomocí metody experimentu v pražské mateřské škole sleduje v rámci kvalitativního výzkumu: „percepce mimických výrazů, projevy mimických výrazů, percepce gest a projevy gest“.

2. Formální podoba práce

Celkový rozsah práce je 85 stran, přičemž rozsah vlastního textu tvoří 71 stran, zařazeny jsou také 3 obrazové přílohy (s. 81-85). Magisterská práce obsahuje prohlášení, poděkování, anotace a klíčová slova v českém i anglickém jazyce, obsah, seznam použitých zkratk, úvod, 5 kapitol, závěr, resumé, seznam použité literatury a seznam příloh. Poznámky a odkazy na citovanou a použitou literaturu jsou zařazeny průběžně v textu, celkově je také zahrnuto 8 poznámek pod čarou. Práce je přehledně členěná a překlady se v ní vyskytují v akceptovatelné míře.

V seznamu literatury chybí u knižních titulů celkový počet stran, jinak použitá literatura i internetové zdroje obsahují všechny potřebné údaje.

Autorka používá standardní, kurzívní i zvýrazněné písmo. Slova v uvozovkách znaménkách píše standardně i kurzívou, nalezneme též kurzívní text bez uvozovacích znamének, aniž je tato skutečnost vysvětlena.

3. Práce s prameny a literaturou

Autorka použila ve své práci 35 titulů, z toho 9 cizojazyčných a 4 internetové zdroje. Za velmi přínosné považuji použití cizojazyčné literatury. Autorka se opírá také o článek „Fylogeneze a ontogeneze emocí“, který cituje ze serveru www.kampomaturite.cz, jenž v uvedené formě na internetu nespĺňuje kritéria vědeckého článku.

Práce obsahuje dvojí poznámky. První typ je umístěn pod čáru (celkem 8 poznámek), v kterých jsou specifikovány pojmy z textu. Druhý typ poznámek odkazuje na citované místo z literatury a nalezneme jej v závorce v textu. Autorka uvádí příjmení autora a rok vydání publikace, často není uvedena strana, z které bylo citováno.

Z textu magisterské práce není na mnoha místech zřejmé, zda jednotlivé pojmy autorka zcela přejímá nebo sama terminologicky upravuje (např. s. 9, s. 10-12 aj.), příp. zda se jedná o parafrázi nebo autorčiny vlastní myšlenky (např. na s. 14, bod 8. aj.) Na více místech chybí odkaz na literaturu úplně (např. v posledním odstavci na s. 20 u „období prvního nakročení do společnosti“, na s. 26-28 „Řeč těla u předškolních dětí“ není jasné odkud autorka převzala nabízené dělení.)

4. Obsah práce

Práce je členěna do 5 kapitol, obsahuje teoretickou část i praktický výzkum. První kapitola popisuje specifika řeči těla a shrnuje problémy při výkladu této řeči (s. 9-15). Druhá

kapitola (s. 16-20) definuje předškolní věk z pohledu „vývoje poznávacích procesů“, „motorických schopností“, „emočního vývoje“ a „socializace“. Ve třetí kapitole (s. 21-29) se autorka zamýšlí nad dovednostmi dětí v oblasti komunikace preverbální („křik“, „broukání“, „žvatlání“, „první slova“), verbální i neverbální (s. 21-29), přičemž jsou zohledněny vrozené a získané vlastnosti (s. 25), i vlastní zkušenosti autorky s ironickými neverbálními projevy (s. 26). Ve 4. kapitole autorka objasňuje pojem „gesta“, „výrazy tváře“ a „pohledy očí (s. 30-48).

V kapitole 5. autorka shrnuje „projevy a percepci gest a mimiky u dětí ve věku šesti let“ (s. 49-73). Shrnuje v krátkých rešerších dosavadní uveřejněné výsledky výzkumů českých i zahraničních autorů (s. 50-54), definuje vlastní cíle výzkumu (s. 54-55) a vzorek 26 dětí z mateřské školky.

Výsledky výzkumu autorka rozdělila podle 3 experimentů: 1) Děti popisují obrázky šesti základních emocí („štěstí“, „smutek“, „hněv“, „překvapení“, „znechucení“ a „strach“); 2) děti podle popsané situace předvádí tyto emoce; 3) děti předvádí 7 gest („pozdrav“, „zastav“, „všechno je v pořádku“, „zamyšlení“, „běh“, „čištění zubů“ a „růst“). Autorka prezentuje výsledky výzkumu (s. 59-68), přičemž zmiňuje časté chyby dětí, odlišnost v úrovni symbolického myšlení (gesto „češtění zubů“), důvody nízké úspěšnosti gest („všechno je v pořádku“).

5. Přínoš práce

Z předložené práce je zřejmé, že se autorka zkoumanou problematikou zabývá osobně delší dobu. Poznatky, které dokládá z praxe jsou velmi cenným materiálem. Např. její rozlišování drobných neverbálních signálů (poloha víček u chlapce, který se bojí, s. 28). Jak sama uvádí v závěru, je její šetření určitým podnětem k rozsáhlejšímu výzkumu. Téma je přínosné pro všechny, kteří pracují s dětmi předškolního věku v českém prostředí. Je též upozorněním pro rodiče a učitele, aby nepodceňovali neverbální projevy dětí.

6. Připomínky

Formální úpravu textu považuji za slabší část předložené práce. Není na všech místech jasně rozlišeno, co je citace, parafráze, z jaké strany je citováno. I přes autorčinu sebekritickou poznámku ohledně nevydařené části výzkumu i chybách, kterých se při něm dopustila, považuji praktickou část za velmi přínosnou.

Otázky k obsahu:

- 1) Autorka hovoří o „slovníku neverbálních signálů“ u dětí předškolního věku. Co do něj konkrétně může podle jejich zkušeností patřit? (s. 27)
- 2) Jak by autorka nyní řešila nevydařenou část výzkumu?
- 3) Neverbální komunikaci jako „nástroj k doplnění opravdovosti her“ mají podle autorky děti osvojené „pozorováním lidí z nejbližšího okolí ... nebo hrdinů z televize“. Jak velký vliv u dětí předškolního věku hrají média?

7. Celkové hodnocení

Předložená písemná práce Ilony Trnkové splňuje požadavky magisterské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě. Po obsahové stránce hodnotím práci jako výbornou. Vzhledem k formálním nedostatkům navrhuji hodnocení „**velmi dobře**“ (2).

V Praze dne 13. září 2009

ThDr. Mgr. Noemi Bravená